

V Brně dne 19. 6. 2020

Poř. č. 2/2020

Stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů, jímž se doplňuje výkladové stanovisko poř. č. 1/2018 Sb. v. s. NSZ vydané ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů při výkonu působnosti státního zastupitelství podle § 12 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, k problematice pořizování a nakládání s odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu

---

Na zničení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, které byly pořizeny v trestním řízení podle § 88 odst. 1, 2 trestního řádu a následně byly Nejvyšším soudem ve zvláštním přezkumném řízení podle § 314l až 314n trestního řádu shledány nezákonnými, se aplikuje § 88 odst. 7 trestního řádu per analogiam (legis).

Ze soustavy státního zastupitelství vzešla otázka týkající se problematiky zákonnosti rozhodnutí civilního soudu, kterým soud uložil orgánům činným v trestním řízení povinnost vyřadit a zničit záznamy o telefonické komunikaci pořízené pro trestní řízení na základě nezákonných příkazů k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Problematika pořizování a nakládání s odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu byla již v minulosti řešena Nejvyšším státním zastupitelstvím v rámci výkladového stanoviska poř. č. 1/2018. S ohledem na význam řešené otázky, kterou je možnost civilního soudu zasáhnout do trestního řízení rozsudkem příkazujícím vyřadit a zničit záznamy o telefonické komunikaci získané v rámci trestního řízení na základě nezákonných příkazů k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, bylo přistoupeno k doplnění výkladového stanoviska poř. č. 1/2018 výkladovým stanoviskem nejvyššího státního zástupce.

I.

Problematika dalšího nakládání s odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu, které byly shledány v přezkumném řízení nezákonnými, nebyla za účinnosti

současné právní úpravy dosud podrobněji řešena a z praxe byl takový případ avizován teprve nyní.

V daném případě aplikoval civilní soud § 1723 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a uložil orgánům činným v trestním řízení povinnost *„vyřadit a zničit všechny záznamy o telefonické komunikaci, ať už na zvukových nosičích nebo v písemné nebo elektronické podobě, které byly provedeny na základě nezákonných příkazů k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu“*.

Civilní soud se však v procesu rozhodování vůbec nezabýval otázkou aplikace analogie legis ve vztahu k § 88 odst. 7 trestního řádu, když konstatoval, že *„legislativní mezeru (spočívající v nemožnosti likvidace záznamů nezákonných odposlechnů na rozdíl od záznamů odposlechnů telekomunikace mezi obviněným a obhájcem či odposlechnů nevýznamných pro trestní řízení) nelze vyplnit pomocí analogia iuris.“* Právě na základě pominutí možnosti aplikace § 88 odst. 7 trestního řádu pomocí analogia legis pak dospěl k závěru, že pro projednávaný případ trestní řád postup nestanoví, přičemž odepření práva na zničení záznamů odposlechu z takového důvodu (neexistence právního předpisu) je neodůvodněným odepřením práva na soudní ochranu. Z tohoto důvodu soud shledal, že je příslušným ve věci rozhodnout a uložil výše uvedenou povinnost.

II.

Podstatou řešení dané otázky je povaha právního poměru, ve kterém došlo k pořízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a ve kterém má také dojít k jejich zničení.

Podle § 88 odst. 7 trestního řádu *„pokud při odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nebyly zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení, je policejní orgán po souhlasu soudu a v přípravném řízení státního zástupce povinen záznamy bezodkladně zničit po třech letech od pravomocného skončení věci. Byl-li policejní orgán vyrozuměn o podání mimořádného opravného prostředku v uvedené lhůtě, zničí záznamy o odposlechu po rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku, případně až po novém pravomocném skončení věci. Protokol o zničení záznamu o odposlechu zašle policejní orgán státnímu zástupci, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, a v řízení před soudem předsedovi senátu prvního stupně, k založení do spisu.“*

Trestní řád v citovaném ustanovení stanoví pravidla, za kterých může dojít ke zničení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Nutnou podmínkou ke zničení záznamů je souhlas soudu a v přípravném řízení státního zástupce a ke zničení musí dojít po uplynutí tří let po pravomocném skončení věci. Výjimkou je situace, kdy byl v uvedené lhůtě podán opravný prostředek. V takovém případě policejní orgán nemůže odposlech a záznam telekomunikačního provozu zničit do rozhodnutí soudu o mimořádném opravném prostředku, případně až po novém pravomocném skončení věci.

Výkladem tohoto ustanovení trestního řádu je možno poměrně jednoznačně dospět k závěru, že pokud má být takto zničen odposlech a záznam telekomunikačního provozu, při němž nebyly zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení, je stejným způsobem nutno přistupovat také k záznamům, které se staly pro trestní řízení důkazně nepoužitelnými z důvodu shledané nezákonnosti příkazu nebo jejich provedení. Ve své podstatě totiž platí, že tyto záznamy z důvodu své nepoužitelnosti neobsahují skutečnosti významné pro trestní řízení.

Eventualitu použití analogie § 88 odst. 7 trestního řádu je přitom možno dovodit také z nálezu Ústavního soudu ve věci sp. zn. II. ÚS 789/06. Ústavní soud v rámci tohoto nálezu pod bodem 30 odůvodnění konstatoval, že *„proto na danou situaci nejpozději v okamžiku odložení trestní věci dopadalo v plné míře per analogiam ustanovení § 88 odst. 5 trestního řádu (POZN. který v době vydání nálezu vyjadřoval účel dnes platného § 88 odst. 7 trestního řádu), ze kterého vyplývá, že je nutno záznamy předepsaným způsobem zničit, a to ve všech formách, v nichž se nacházejí ve spise. Tato povinnost tedy nebyla vyčerpána zničením CD nosičů s uvedenými záznamy, pokud současně zůstaly ve spisu založeny v listinné podobě. Ke zničení má přitom dojít ex officio a nikoliv až na návrh, jak tvrdí Vrchní státní zastupitelství v Praze, ani v této souvislosti není možno disponovat volnou úvahou, jak by se mohlo jevit z vyjádření Policie České republiky.“* V bodu 31 odůvodnění nálezu pak Ústavní soud konstatoval, že *„protože policejní orgán doposud nezničil záznamy o uskutečněném telekomunikačním provozu stěžovatele, které se v policejním spise nacházejí v listinné podobě, je návrh stěžovatele na jejich zničení opodstatněný. Ústavní soud tedy i v části týkající se návrhu na zničení záznamů o uskutečněném telekomunikačním provozu podle § 82 odst. 1 zákona vyhověl. Podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona (POZN. v obou případech míněno zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů) Ústavní soud konstatuje, že policejní orgán porušil čl. 2 odst. 4 Ústavy ve spojení s čl. 13 Listiny tím, že nezničil předmětné záznamy o uskutečněném telekomunikačním provozu, které má v listinné podobě, a proto uložil policejnímu orgánu jejich zničení, coby příkaz k obnovení stavu před porušením základních práv stěžovatele, jak je uvedeno ve výroku.“* Ústavní soud zřejmě vycházel z toho, že nezničením odposlechu došlo k jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy.

Problematika ničení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je tedy výslovně upravena trestním řádem, který jednak jasně stanoví podmínky k nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, jednak podmínky, za nichž lze přistoupit ke zničení záznamů s tím, že tyto zásady stanovené v trestním řádu lze aplikovat i analogicky, pokud jde o podobný případ, jemuž je třeba poskytnout ochranu.

Úprava trestního řádu je zcela evidentně úpravou veřejnoprávní. Předmětem postupu v rámci veřejnoprávního poměru je logicky také ničení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, pokud není důvod k jejich uchování. Proti neplnění povinností vyplývajících z veřejnoprávního poměru nelze brojit prostředky povolányými k ochraně subjektivního soukromého práva, ledaže by takové prostředky speciální zákon výslovně připustil. Takovým speciálním zákonem je zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, ve znění pozdějších

předpisů, podle něhož se lze domáhat náhrady majetkové nebo i nemajetkové újmy, nikoliv však likvidace odposlechu či záznamu telekomunikačního provozu. Kdyby se obecně připustila pravomoc civilních soudů rozhodovat o likvidaci odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, pak by to znamenalo, že by civilní soud jako předběžnou otázku musel posuzovat zákonnost postupu orgánů činných v trestním řízení podle trestního řádu a musel by respektovat i pravidla, za kterých by bylo možné přistoupit ke zničení záznamů. Nutno tedy konstatovat, že k ochraně proti neplnění povinností vyplývajících z veřejnoprávního poměru lze použít toliko prostředky, které slouží k ochraně subjektivního veřejného práva.

Podle § 7 odst. 1 a 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány. Jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon. Věcmi soukromoprávní povahy se rozumí zejména spory vyplývající z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů.

Také podle literatury *„rozhodnutím ve věci, jež nenáleží do pravomoci soudů, se míní pravomoc soudů v užším smyslu, tedy pravomoc soudů pro rozhodování v občanském soudním řízení tak, jak je vymezena v § 7. Za zmatečné by tedy ve smyslu tohoto ustanovení mohlo být považováno i rozhodnutí, kterým soud v rámci řízení ve věcech civilních zasáhl do pravidel daných řízením trestním“*.¹ [srov. dokonce důvod zmatečnosti podle § 229 odst. 1 písm. a) OSŘ].

Pokud v uvedeném veřejnoprávním poměru nedošlo, za splnění podmínek uvedených v § 88 odst. 7 trestního řádu, ke zničení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, nelze se obracet s žalobou o uložení této povinnosti na civilní soud, aby rozhodl ve sporném řízení.

Tento závěr je nutno učinit i s vědomím odlišného názoru uvedeného v komentářové literatuře, který byl patrně ovlivněn slovenskou doktrínou. Podle slovenské literatury *„pokud tu není orgán, kterému by bylo možno věc postoupit, musí o věci soud rozhodnout bez ohledu na případné pochybnosti o pravomoci“*². S politováním lze konstatovat, že ze stejného pravidla vycházela i česká judikatura. Např. v rozhodnutí NS ve věci sp. zn. 20 Cdo 2498/99 se uvádí: *„Rozhodne-li soud, že není dána jeho pravomoc k projednání určité věci, je povinen současně rozhodnout (nemá-li jít o pravomoc cizozemského orgánu) i o postoupení věci orgánu, jehož pravomoc dána je (§ 104 odst. 1, věta druhá, o. s. ř.). Není-li takového orgánu, pak nemůže být povolán k ochraně práv a oprávněných zájmů účastníků sporu jiný orgán než právě soud.“*

Posledně uvedený názor je však třeba odmítnout i vzhledem k důslednému zakotvení právního dualismu (soukromé a veřejné právo), který je nutno respektovat.

¹ Jirsa, J. Občanský soudní řád, 3. část. Soudcovský komentář. Wolters Kluwer (ČR), Praha: 2019. ASPI, § 229.

² Nesrovnal, V. Mazák, J. Občiansky súdny poriadok. Komentár. ASPI, slovenská verze, § 221.

Toto stanovisko ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů bylo vydáno podle § 12 odst. 2 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

Nejvyšší státní zástupce:
JUDr. Pavel Zeman v. r.